

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Œcumenica Cathedræ Apostolicæ Avthoritas

Reding, Augustin

[Ort nicht ermittelt], Anno M.DC.LXXXIX.

§. II. In quo statu fuerit Regalia sub tertia Dynastia seu stirpe Regum
Franciæ ante Generale Concilium II. Lugdunense?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38717

quod tot Canonibus, Decretisque Patrum, & præsertim ultimo Lugdunensi Concilio, tam sanctè Ecclesijs assertum, & gravissimis pœnis sancitum est? Regem ergo sacrilegum faciunt potentie obtentu. Cæterum & illud in viris eruditis, quales sunt, qui Regaliam extendunt, mirum est, in re tanti momenti, & Principis animam implicante, tam levi, vanoque argumento niti, ut quod probare oportebat, supponere cogantur: *Non potest, inquit, Rex jura Gallicæ Coronæ alienare, nec Ecclesia ea præscribere.*

§. II.

In quo statu fuerit Regalia sub *tertia* Dynastia seu stirpe Regum Franciæ ante Generale Concilium II. Lugdunense?

45. **R**egaliam jus ex hoc etiam argumento videtur merito suspectum, quod ejus origo perquam obscura, imò indagatu difficilissima sit. Pasquierius lib. 3. *disquisitionum cap. 35. pag. 284.* ait, neminem adhuc se vidisse, qui ejus originem indicaverit. Ipsomet fatetur Natalis Alexander in suis *selectis ad seculum 13. & 14. par. 3. Si quid*, inquit, in historia nostra obscurum est, id inprimis de hæc Regaliæ materiâ prædicandum. Subdit, alios ad Aurelianensè Concilium sub Clodovæo, in quo id privilegium Clerus ipsi concesserit, ejus referre exordia: alios reducere originem Regaliæ ad Romanam sub Hadriano I. Synodum, in qua Pontificem, ut Carolo Magno gratificaretur, potestatem conferendi omnium Episcopatum investituræ, ejus Majestati concessisse. At unius Gratiani fultam testimonio, vel Sigeberti potius commento, ruere fictitiæ istius Synodi historiam.

46. Hanc in rem facit, quod Rhenatus Chopinus lib. 1. *de sacra politia tit. 7. n. 9.* asseruit. Novum, inquit, putet quispiam, ex Regis tabulis solum, patrijsq; Senatûsconsultis peti hanc à nobis Regaliorum tractationem, nullâ subjunctâ præscarum rerum memoriâ, externâq; disciplinâ, sed meminerimus, Regalia hæc esse, nostratumque Regum, Senatoriæque placita verius, quàm descriptis initio certæ artis præcepta constituta. Sub qua proinde circa Regaliæ ortum caligine conabimur, ejusdem sub *tertia* saltem Regum Francicorum Dynastia fundamentum aliquod indagare tum ex jure investituræ, tum ex Concilio Lateranensi, ac privilegio Calixti II.

FUNDAMENTUM I.

Pro Regaliâ à *tertia* Dynastia Regibus Christianissimis usurpatâ adduci solitum ex jure investituræ.

47. Natalis Alexander in sua *de jure Regaliæ dissertatione* arbitratur, jus Regaliæ æquiparari investituræ, ac aliorum feudorum juribus. At Christianissimos *tertiæ* Dynastiæ

Reges ante Lugdunensè II. Concilium contradicente nemine, exercuisse jura investituræ, constat ex historia. Ferente eundem controversiâ de investituræ, earumque solemnitate per baculum & anulum, Sedis Apostolicæ, frequentiumque Synodorum decretis damnatâ, hominiorum etiam ab Episcopis, cæterisque sacris viris præstatione, pro Ecclesiasticis honoribus sub pœna etiam excommunicationis prohibita, cum Henricus Imperator, & Henricus alter Angliæ Rex, & solennis investituræ morem pertinaciter retinerent, & hominia exigenter, Philippum I. Regem Christianissimum Sedis Apostolicæ ac Synodorum decretis gerendo morem, investituræ damnatam solemnitate, hominiorumque exactiorem dimississe, sed à Regalium seu feudorum investiturâ absque annuli & baculi traditione concedendâ non destitisse, eorumque ratione vacantis Episcopatus Bona sub manu sua tenuisse, & administrasse, donec novus Episcopus juramentum fidelitatis præstitisset. Nec id Summo Pontifices improbasse, quia Regem jure suo uti noverant. Id constare ex Ivone Carnotensi Episcopo *epi. 60.* ad Hugonem Lugdunensem Archiepiscopum, & Sedis Apostolicæ Legatum dicit de consecratione Damberti Senonensis Archiepiscopi: *Post Canonicam electionem, inquit, Reges ipsos Apostolicæ auctoritate à consecratione Episcopatum prohibito minime. Legimus enim sanctæ recordationis Summi Pontificis aliquando apud Reges pro electis Ecclesiæ, ut eis ab ipsis Regibus concederentur Episcopatus, ad quos electi erant, intercessisse: aliquando, quæ concessiones Regum nondum consecuti fuerant, supplicationes distulisse, quæ concessio sive facta man, sive nutu, sive lingua, sive virgâ, quâd refert / Cum Reges nihil spirituale se dare intendam, sed tantum aut votis petentium annuere, aut vilis Ecclesiasticæ, & alia Bona exteriora, quæ de mansuetiâ Regum obtinent Ecclesiæ, ipsi electis concedere.*

Responsio.

Author Responsionis ad Natalis Alexandri *de jure Regaliæ dissertationem art. 4. à §. 1.* respondet inprimis probando, jus Regaliæ haud æquiparari investituræ, alijsque feudorum juribus, sed ab his differre: tum quod Principes investituram conferentes nihil spirituale se dare contenderent: cum econtra vi Regaliæ beneficia & dignitates curam animarum annexam non habentia, quæ vacante Episcopatu, vacare contingit, non attentio, quod eorum functiones sint spirituales, à Regibus pleno jure conferantur. Tum quod Principes novis Episcopis concederent duntaxat investituram: cum econtra in vi Regaliæ Reges Ecclesiæ vacantis redditus ac fructus, veluti suos donent. Tum quod investituræ fierent duntaxat ratione feudorum, cum econtra Reges vi Regaliæ cæterorum etiam reddituum Ecclesiasticorum fructus, imò & decimarum Episcopatu vacanti competentiæ sibi vendicent, conferantque beneficia & dig.

& dignitates Ecclesiasticas, curam animarum annexam non habentes. quæ aperta Regaliâ vacaverint.

49. Sed reponet nonnemo. Si ergo investiturarum ea fuit moderatio, ut spiritualia non contingerent, nec nisi ratione feudorum fierent novis Episcopis, cur Summi Pontifices tam seriò conati sunt, eas ab Ecclesia eliminare? Sic namque Gregorius VII. in Synodo Romana anno 1078. Can. 2. sanxit: *Quoniam investituræ Ecclesiarum contra statuta sanctorum Patrum, à laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eo perturbaciones plurimas oriri, ex quibus Religio Christiana conculeatur; decernimus, ut nullus Clericorum investituram Episcopatus, Abbatie, vel Ecclesie de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laicæ personæ, viri, vel femine suscipiat. Quod si præsumpserit, recognoscat, investituram illam apostolicâ auctoritate irritam esse. & se usque ad condignam satisfactionem excommunicatum.* Idem Pontifex in Romano Concilio VII. anno 1080. Can. 1. & 2. id ipsum confirmavit: *Si quis, inquit, Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet secularium potestatum investituram Episcopatum, vel alicujus Ecclesiasticæ dignitatis dare præsumpserit, ejusdem sententiæ (interdicti scilicet ab ingressu Ecclesie) vinculo se obstrictum sciat.*

50. Sed quænam erat tam distincta severitatis ratio in damnandis Episcopatum, & Abbatiarum investituris, quæ ratione feudorum duntaxat conferbantur à Regibus & Imperatoribus? Goffredus in Opusc. 2. & 3. epistolâ ad Calixtum II. ubi isthuc fecerat ingrellum. Cum simonia, & laicorum investitura, hæresis dicatur, quare utraque sit hæresis, & merito hæresis appellari debeat, præfenti, brevique epistola monstrabitur. Exinde hujus effatū sequentes profert rationes. 1. Non sit, inquit, Imperatoribus & Regibus molestum, quod dicimus, nec consuetudine sibi vindicare nitantur, quod eis veritate negatur. Cum laicis, etiam Religiosis disponendarum Ecclesiarum & rerum Ecclesiasticarum omnis facultas ab Apostolis prohibeatur, manifestum est, quod eis investitura negatur ab ipsa veritate, à Christo videlicet, qui in Apostolis loquebatur. 2. Res etiam, quæ semel Ecclesie data sunt, Reges iterum dare, vel de ipsis investire nec debent, nec convenienter possunt. Nam alicui dare, quod habet, & de hoc investire aliquem, quod ille jam tenet, superfluum est, & vacuum. 3. In Ecclesiasticis possessionibus, quamvis nec in legibus, nec in Canonibus invenitur, tamen propter scandalum & schisma vitandum, talis Regibus investitura conceditur, ut nec ipsi propter hoc pereant, nec sancta Ecclesia detrimentum patiatur. 4. Causas, propter quas investituræ à Principibus usurpatæ prætulerint, suspicionem hæreseos inferre, pandit idem Author Opusc. cap. 2. Hæc præterea, inquit, hæresis de investitura, si rectè perspicitur, etiam hæresis simoniaca esse, vivâ & verâ ratione probatur. Nam quare secularis potestas sibi vindicare nititur investituram, nisi ut per hoc aut pecuniam extorqueat, aut, quod est gravius, sibi inordinatè subjektam efficiat Pontificis personam.

51. Unde etiam patet, non extrinsecam duntaxat investiturarum solennitatem, sed earun-

dem simoniacam nequitiam homagij ab Episcopis exactioni, Bonorumque Ecclesiasticorum in feudum concessioni conjunctam, fuisse à Summis Pontificibus condemnatam, esseque adeò in Philippo I. Francorum Rege perquam laudabile, quod Sedis Apostolicæ, ac Synodorum decretis morem gesserit. Quandoquidem porrò telle præcitato Goffredo, in Ecclesiasticis possessionibus propter scandalum & schisma vitandum talis Regibus concedatur investitura, ut nec ipsi (remotis scilicet simoniacæ pravitate periculis) propter hoc pereant, nec sancta Ecclesia detrimentum patiatur. Quid ni Reges quoque Christianissimi (secundum Philippum I. exemplum ita moderentur Regaliam, ut pariter nullum Ecclesia sancta patiatur detrimentum in beneficiis Ecclesiasticis pro tempore vacantibus, Episcopatibusque vacaturis conferendis, fructibus quoque ac redditibus tunc à semet percipiendis? Quid ni contenti sint eo investiturarum moderamine, quod præcitatus Ivo Carnotensis insinuavit, ut Reges equidem post Canonicam electionem non prohibeantur à concessione Episcopatum auctoritate Apostolicâ conferendorum, seu confirmandorum, eâ cum protestatione, quod nihil spirituale se dare intendant, sed tantum aut votis petentium annuere, aut villas Ecclesiasticas, & alia bona exteriora, quæ de munificentia Regum obtineant, Ecclesie ipsi electis concedere?

FUNDAMENTUM II.

Pro Regaliâ à tertiâ Dynastiâ Regibus Christianissimis usurpatâ adduci consuetum ex decretis Calixti II. & Concilij Lateranensis anno 1122. celebrati.

52. AB hoc namque tempore jus Regaliæ permaximè invaluit, usu præfertim, ac Episcoporum, Summorumque Pontificum tolerantia, quæ pro tacito privilegio acceptabatur. Nec deerant, qui crederent, jus Regaliæ, ac vacantium Bonorum occupationem necessariò contequi ex Concilij Lateranensis indulgentiâ & Calixti constitutione, sublata annuli & Crucis cæremoniâ, investituræ concedentium, quod etiam Maymbourgus fol. 409. notat differens in hæc verba: *Si enim feuda, jura, patrimonia, alique facultates Ecclesie in manus Principum haud recidunt, sublato Pastore, qui ergo dari à Principibus possunt recens electis? Cum ergo Concilium Lateranense investituræ feudorum Principibus concessit, etiam concessit occupationem vacantium Ecclesie Bonorum, hæc enim investituræ necessariò consequitur.*

Responsio.

53. A Uthor Gallie vindicata dissert. 1. §. 1. n. 4. illam à temet efformatam pro parte adversa ratiocinatione ita diluit, in primis supponendo, feuda Ecclesie quamprimùm huic adscribuntur, mutare qualitatem, evadereque bona Ecclesiastica, patrimonium pauperum, peculium Dei, nec profanis usibus ac-

commodari amplius posse; uti SS. Patres tradunt. Quamvis proinde in feudis secularibus iura decreverint, ut omnia investitura, feudum amittatur, quia ingratitude in Dominum commissa videtur, attamen hæc causa in Episcopos haud cadit, non enim amplè Principum donationes in Episcopos, sed in Ecclesias, & Deum conferuntur.

54. Sed demus, pergat is Author, feuda extincto Episcopo, ad Principem redire, maxime in provinciis, quæ jure consuetudinario reguntur, quid de decimis, oblationibus, aliisque suppellectile ac patrimoniis Episcoporum dicemus, quæ majorem proventuum partem efficiunt, & tamen nec feuda sunt, nec investituris traduntur: quo jure à Principibus hæc vindicantur, sublatis Pastoribus? Aut quæ est consequentiâ, ut concessis investituris, etiam hæc concessa credantur, quæ nec investituris traduntur, nec ullam cum istis connexionem habent? Et planè si occupatio bonorum, vacante Ecclesiâ, Imperatoribus concessa fuisset? Aliqua utique hujus tantique momenti concessionis mentio facta esset, cum tamen nulla fiat, nec in toto Lateranensi Concilio, aut Diplomate Calixti vel verbum de vacantibus Ecclesiâ fructibus legas: & tamen id necessarium erat; cum enim consuetudo eos occupandi sacris Canonibus toties, & tam enixè prohiberetur, essetque omnium consensu inter abusus, & corruptelas relata, non poterat pro concessa, licitaque haberi, nisi privilegio Concilij muniretur; imò non tantum concessa non est, ac silentio præterita, sed etiam, ut videtur, à Concilio & Imperatore damnata, Concilium ita loquitur: *Si quis Principum, aut Laicorum aliorum dispensationem, seu donationum rerum, sive possessionum Ecclesiasticarum sibi vendicaverit, ut sacrilegus judicetur, Et infra: Sanctorum Patrum Canonibus consona statuentes, oblationes de alijs omnium Ecclesiarum Altaribus, sive crucibus à Laicis auferri omnino prohibemus, & sub anathematis districtione firmamus.* Concilium Lateranense c. 4. & 41. anno 1122.

55. En Patres Concilij de omnibus bonis Ecclesiasticis loquuntur, ijs præsertim, quæ sacris Canonibus diripi prohibentur: talia verò sunt bona vacantium Ecclesiarum, ut supra ostensum, quæ si voluissent excepta, utique expressissent, sacris Canonibus eorum occupationem gravissimè prohibentibus. Henrici verò Imperatoris constitutio sic habet: *Ego Henricus dimitto Deo, & sanctis ejus Apostolis Petro & Paulo omnem investituram per anulum & baculum, & concedo in omnibus Ecclesijs fieri electionem, & liberam consecrationem. Possessionis etiam omnium aliarum Ecclesiarum, &c. ut reddantur, fideliter adjuvabo.* Concil. Lateran. post. cap. 22. Wilhelm Malmesb. lib. 5. Patet ergo ex Concilio Lateranensi, nihil juris in vacantes Ecclesias Regibus accessisse; imò triennium ante Concilium Lateranense idem abusus spoliandi Ecclesias viduas recentissimè, & ab eodem Calixto II. proscriptus fuerat in Concilio Tolosano, cujus hæc

sunt verba: *Primitia quoque & decima, & oblationes, & bona cetera deficientis Episcopi, & Clericorum à Principibus, vel quibuslibet laicis diripi, & teneri, penitus interdicimus; qui verò pertinaciter ista præsumpserit, ab Ecclesiâ liminibus tanquam sacrilegi arceantur.* Concil. Tolos. can. 4. anno 1119. apud Baluz. Tom. 6. sacrileg. & in Notis ad Marcam lib. 7. cap. 18.

Quod adhuc clarius evadit ex Principum testimonij, qui hæc spolia Ecclesiarum abusu, corruptelam, nefariamque consuetudinem appellant, nulloque alio privilegio, quàm inexacta cupiditatis nixam; idque paulo post Concilium Lateranense, concessa que investituræ id verò nunquam dixissent, nec dicere poterant, si, quod vult Maymboorgus, spolia vacantium Ecclesiarum æquè Principibus, ac ipsæ investituræ à Concilio permittæ fuissent. Raymundus ergo Comes Tolosanus in suo privilegio ita loquitur: *Ego Raymundus &c. cum, quòd quandam nefariam consuetudinem, que quondam existerat in Cathedralibus Ecclesijs nostræ regionis, extirparem: erat enim consuetudo, ut decedentibus Episcopis, bona Pontificalia &c. à beneficijs, & Vicarijs Patris mei diriperentur, & distrarentur, quod quia cognovi à Legibus Divinis & humanis supradictam detestabilem consuetudinem &c.* Apud Baluz. anno 1150. ex Archivo Eccles. Barcon & Gerund. Ermengardis Comitissa Narbonensis: *Notum sit omnibus (inquit apud dictum Baluz. anno 1155.) quòd ego Ermengardis, recognoscens injuriam, quam parentis mei, & ipsi in possidendis honoribus, & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesiæ hucusque perpetam fecimus &c. sive sint fructus precepti, sive percipiendi &c.*

Hanc Ermengardis spontaneam celsionem confirmans Adrianus IV. jubet Episcopalia bona futuro Antistiti præservari, & contrariam consuetudinem dicit contra Deum, & Ecclesiam esse inolitam. Adrianus IV. elect. anno 1154. Fridericus II. Imperator in constitutione sua Agræ datâ vocat abusum motu propria voluntatis à suis Antecessoribus inductum. Innocentius Papa III. anno 1213. vide Raynaldum ad hoc annum. Marca lib. 8. cap. 23. Goldast. &c. Hanc ipsam suam constitutionem confirmavit Fridericus Bullâ aureâ ad Honorium III. Papam, quæ asservatur in arce Hadriani. Bullâ aureâ Friderici II. Imp. anno 1219. Ipsi Principes, Baronesque Germaniæ Innocentium III. litteris ad eum datis anno 1200. certiorum reddunt, Ottonem IV. Imperatorem, præter illi consuetudini, & indebitæ vexationi remanente occupandi bona tan mobilis, quam manentia vacantium Ecclesiarum. Apud Baron. ad annum 996. & in Regesto Innoc. & Marca lib. 8. cap. 23. Si ergo post Concilium Lateranense Principes ac Imperatores vindicationem bonorum Ecclesiæ abusu nominarunt, & quidem detestabilem contra jura Divina & humana inductum, nefarium, sacrilegum, vexationem injustam, nullo jure, sed pro arbitrio, ac cupiditate inventam; patet omnino, permissum eis non fuisse, à Concilio Oecumenico cum investituris esse concessam; quod enim concessum est, & præsertim à Concilio Oecumenico non

non abusus, non vexatio, non sacrilegium est, sed facultas & privilegium, quo licite utaris, integræque conscientia. Fallitur ergo Maymbourgeois, cum jus spoliandi Ecclesias, earumque proventus, quoties vacarent, recipiendi, investitoris connexuit. Has Concilium certis quibusdam conditionibus, illud nunquam indulsit.

Obiectio replicata.

58. EX parte adversâ instari potest in hunc modum. Quamvis nihil juris in Ecclesiis vacantes à Concilio Lateranensi accepissent Reges, utebantur tamen in certis provincijs, præterito hujusmodi jure consuetudinario invalenscente potissimum sub Regno Ludovici VII. protento ad beneficiorum quoque collationes.

Responsio.

59. Auctor Gallie vindicata cit. §. 1. n. 5. ad hanc à semet formatam objectionem ita respondet, consuetudinem hanc abusui illi cohonellando vix parem esse. Cùm enim consuetudinem istam juri Divino advertari, adeo, que sacrilegam esse, fateantur Principes, quorum verba superius sunt relata; imò Emanuel Comnenus Constit. Ioann. Comn. & Emanuel. Imp. anno 1120. apud Marcam lib. 8. cap. 23. in contemptum Dei, jurisque naturalis everisionem vergeret pronuntiet: quis dicat, sacrilegia, contemptum Dei, legumque Divinæ ac naturalis injurias consuetudine purgari? Et ideo omnium Juris-Consultorum sententia est; vide Doctores ad cap. fin. De consuet. consuetudinem contra jus naturale & Divinum nihil licere. Ipse de Marca Parisiensis Archiepiscopus, rerumque istarum, & sacrorum Canonum longè peritior Maymbourgo (quippe Theologie, Juriumque, ut ex libris apparet, aut ignaro, aut negligente) fatetur; usum fructum redditum Episcopatum (si redditus feudorum excipias) & collationes præbendarum ex consuetudine contra Canones profectas, & ideo Concilij Lugdunensis auctoritatem quaestam esse, Principibus haud satis consuetudine tutis. Ita de Marca lib. 8. cap. 24. n. 4. Mag. de Pamiere de la Regal. fol. 56. init. Coppin Ruzée Jurisconsultes François.

60. Quæ consuetudo licet longo tempore Ecclesiis percurreret, durassetque in sæculum undecimum, quando videlicet Concilium Lateranense celebratum est; semper tamen sacris prophantisque legibus sive occupationem fructuum, sive etiam collationes beneficiorum spectes, damnata fuit; fructus enim vacantium Ecclesiarum successoribus referandos esse, habetur in C. 40. Apost. can. 24. Concil. Antioch. can. 22. & 25. Concil. Chalcedonensi can. 6. Concil. Regiensi can. 7. Concil. Paris. can. 14. Concil. Pontig. can. 14. Concil. Trosi. Vide etiam Hinemar. epist. 45. 21. 22. Gerbert. epist. 118. S. Gregor. lib. 2. epist. 19. 20. 21. 27. L. 3. epist. 11. L. 2. epist. 13. 14. 20. 21. & 6. Flodoard. lib. 3. hist. Rhemens. c. 4.

quod indicio est, eam consuetudinem nunquam pro legitima, & quæ jus aliquod tribuere possit, habitam esse.

Id ipsum certamen pro investituris susceptum, quodque totos quinquaginta annos Ecclesiam, Imperiumque concussit, clarè ostendit; nolebant enim Summi Pontifices feudorum investituras per crucem, annulumque conferri, quamvis diuturna consuetudo obtineret, quòd eà solemnitate ipsi Episcopatus, sacræque dignitates conferri à Principibus viderentur. Vide de collat. Benefic. Laic. prohib. can. 6. Concil. Chalced. can. 29. vel 31. Apost. can. 3. Concil. Nicæn. 11. can. 21. Concil. VIII. can. 8. Concil. Paris. III. Concil. Aurelian. I. c. 368. Capitulare Caroli Magni: vide 16. q. 7. apud Gratian. M. de Pamiere f. 52. de varia eligendi forma. Reg. Sacerd. f. 45. de Pamiere fol. 128. Imò viri in Gallia sanctitate ac doctrinâ præstantes hæresis notabant, qui pertinaciter assererent, oportere, à laicis Principibus Episcopos investiri: erant ij Sancti Godfridus Episcopus Ambianensis: Hugo Episcopus Gratianopolitanus, Bruno Episcopus Siginus, Joannes Archiepiscopus Lugdunensis, omnesque Concilij Viennensis Patres. Concil. Viennens. anno 1112.

62. At verò, qui hæc hæresis notâ abstinentium cenlebant, inter quos præcipuus Ivo Episcopus Carnotensis, hanc ipsam consuetudinem alieni juris perversionem appellabant, & sacrilegam præsumptionem, quæ pro libertate Ecclesiæ, & honestate, salvo pacis vinculo, si fieri potest, plena abscondenda esset: quæ omnia sunt verba Ivonis epist. 236. de investituris, apud Auctor. Regal. Sacerd. f. 61. Si ergo solæ investituræ, quæ signa tantum erant collatæ dignitatis Ecclesiasticæ, tam severè etiam in Gallijs acceptæ sunt, & Laicis prohibitæ, nec ullo consuetudinis obtentu excusatæ, quanto magis ipsa collatio sacrarum dignitatum? Et si signum tam acerbè pulsatum, habitumque, quanto acerbius res significata?

63. Dicit fortasse aliquis, aliud esse spolia, aliud usum fructum honorum Ecclesiæ vacantis, spolia morientium Antistitum ad istorum hæredes spectant, & ideo nullâ consuetudine induci potuisse, ut à Principibus caperentur, alioquin & furta excusari possent, si in morem, usumque transeant. Illas ergo Principium constitutiones de spolijs, non de usufructu intelligendas esse.

64. Verum nullo fundamento discrimen hoc inter spolia & usum fructum nititur. Enimverò sermonem illic esse non de spolijs tantum, sed etiam de usufructu, patet ex verbis Emmanuelis Comneni in sua constitutione Corporis juris insertâ de anno 1150. qui expressè loquitur de administratione bonorum vacantis Ecclesiæ, in quæ ne pedem quidem immittet aliquis ex Ducibus, sed nec qualibet illinc pars auferetur, sed omnia à partibus (Clericis) ejusmodi Ecclesiarum in ipsis administrabuntur, quemadmodum legitime, & canonicè editum est, donec successores renuntiati sint. Et Ermengardis Comitissa in diplomate cessionis apud Baluzium anno 1155. Recognoscens injuriam in possidendis honoribus, & bonis di-

ripiendis decedentium Archiepiscoporum &c. sive sint fructus percepti, sive percipiendi &c. Et Gregorius IX. in litteris ad Archiepiscopum Narbonensem: *Seneschalis, & Ballivi charissimi in Christo filij illustris Regis Francorum in Narbonensi Provincia constituti, decedentibus Ecclesiarum Prælati, castra, villas, & alia bona Ecclesiarum vacantium contra debitum juris usurpare &c.* Apud Baluzium ex Archivio Narbon. Et Fredericus II. Imperator anno 1213. Apud Raynaldum. *Illum quoque dimitimus ab usum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam vacantium Ecclesiarum &c.* Et Principes, Baonesque Germaniæ litteris ad Innocentium III. *Præve illi consuetudini, & indebitæ vexationi occupandi bona decedentium Episcoporum dimisit, & suis Successoribus servanda statuit.* Ex Regest. Innoc. anno 1200. Ex his omnibus manifestum est, consuetudinem non solum spolia capiendi, quæ ad hæredes defunctorum pertinebant, pro abusu habitam esse, sed etiam usum fructuum bonorum vacantis Ecclesiæ. Et verò cur non æquè iste, ac illa damnarentur? Nec enim minus delictum est usurpare, quæ ad Deum pertinent, quam quæ ad hæredes, & si depilare, quæ ad hæredes spectant, nullâ potest consuetudine excusari, quanto minus excusari potest, depilari, quæ Dei & Ecclesiæ sunt, nisi fortè Dei & Ecclesiæ pejor sit conditio, quam alterius cujusque privati juris: & ideo quamvis etiam investituræ consuetudo patrocinaretur, semper tamen a Concilijs, Summisque Pontificibus damnatæ sunt, & consuetudo pro abusu habitæ & sacrilegio, etiam à Gallis, Ivone videlicet Carnotensi, alijsque. Vide Regal. Sacerdot. fol. 66.

65. Idque ulterius clarissimè ex vita, actisque S. Thomæ Cantuariensis evincitur. Nec enim minus in Angliam, quam Galliam consuetudo Regalium induxerat, & inter capita Regiarum Angliæ consuetudinum duodecimum locum obtinebat, ut videre est apud Baronum *ad annum 1164. n. 37* Hanc Rex Angliæ dignitatem Corona sua vocabat: hanc in Synodo Nationali apud Clarendonam Angliæ Episcopi admiserant; *ibid. & in vita S. Thomæ Cant.* juraverantque metu Regis omnia miscerentis, imò & varijs adornatam rationibus, ut metum excularent, Alexandro Pontifici obtulere, rogabantque approbari: vide *epist. 128. inter epistolas S. Thomæ Cantuar.* sed in confesso Episcoporum, factique collegij, improbat Pontifex, easque consuetudines Tyrannicas usurpationes legis Divinæ subversiones abominabiles appellavit. Vide Alan. *in Quadripart. & Baron cit. n. 36.* Ipse S. Thomas potius, quam huic consuetudini subscriberet, exilium, & mortem subire voluit. Sola ergo consuetudo Regalium nunquam excusavit. Quod si Principes aliquando hoc jure utebantur, non consuetudo illos, sed aut bona fides tuebatur, aut fortè tolerantia Pontificum, ea, quæ abolere haud poterant, decedentium.

66. Nec obstat, Laicis, qui Ecclesias fundaverant, aut amplis patrimonijs instruxerant, quique propterea Patroni appellabantur, jus

nominandi, præsentandi que sacris Canonibus fuisse indultum. *Cap. Abbatem. 18. quasi. 2. Cap. Laici. 17. q. 1. Cap. Transmissa. De jure Patronatus.*

Verùm aliud erat hoc jus patronatus, aliud quod prætextu Regaliæ, & investiturarum petebatur; qui enim jus præsentandi habebant, personas tantum delignabant, exhibebantque Episcopo, hujus erat, delignatos admittere, examini subdere, & denique sacerdotia, ac Beneficia conferre: quæ jam omnia Principi deferuntur, Episcopis præteritis, & hoc Regalium dicunt, quam, ut vidimus, sive fructuum occupationes, sive collationes præbendarum spectes, semper Canones, Concilia, Patres, ipsique aliquando Reges persecuti sunt: aut si vacantis Ecclesiæ proventus sibi addicerent, alijs tamen Ecclesijs, piji que locis reddi volebant, pacatâ utrunque, salutarique conscientia, de quo postea dicemus. *Pianè S. Ludovicus, qui in sua Pragmatica sententia de anno 1268. veltigijs Ludovici Pij insistens, jussit, ad præscriptum sacrorum Canonum electiones liberæ esse; non alio jure in Beneficijs vacantium Ecclesiarum usus videtur, quam nominandi, præsentandi que, & jus Regale dicebatur, quod soli ferè Regi competeret, ducereturque originem ab Ecclesijs Regi libertate fundatis, aucti que. Verba Ludovici in litteris ante sacram expeditionem datus sunt; Personatus, Præbendas, Ecclesias, Capellanias, & cetera beneficia, quæcumque vacare contigerit, ad nostrum Patronatum, collationem, seu præsentationem nostram, seu ratiõne Regalium, quam alio quocumque jure pertinentia, consuetudi ac præsentandi, &c.* Vide Prouv anno 1269. in libert. del. Egl. Gall. ch. 16. ann. 20.

CONCLUSIO.

Næque ex Concilij Lateranensis, & Calixti II. constitutione, neque ex consuetudine tertie Regum Francorum Dynastiæ temporibus introductâ, justificari potest Regaliæ moderna proventio.

Explicatur per summariam inductionem monumentorum, quæ Author Gallia redivcata cit. dissert. 1. §. 2. n. 1. breviter & nervosè repræsentat. Ad hoc igitur intentum inquiriens, possunt 1. adduci omnia testimonia Canonum, Conciliorum, Episcoporum, Imperatorum, Regum, Authorumque, quæ superiorj §. enumerata sunt: quæ, ut vidimus, ab anno 499. quo Clodovæus Catholicam religionem amplexus est, usque ad annum 1522. cum celebratum est Concilium Lateranense sub Calixto II. Papa (imò multo post illud) semper Regaliam damnârunt, vel potius eos abusus, qui postea Regaliæ inducendæ actum dedere. Ea sunt Concilia Antiochenum, Chalcedonense, Nicænum II. Pontigonense, Trulense, Regiense, Aurelianense, Passiense, Tolosanum &c. Capitularia Caroli Calvi, Constitutiones Imperatorum Joannis, & Emanuelis Comneni, Frederici, Principum Germaniæ, & Galliæ, Gregorij Magni, Gregorij

gorij Turonensis, Hincmari, Flodoardi, Gerberti, & aliorum. Hi omnes locis supra citatis Regaliam, seu potius primas Regaliae fibras penitus execrati sunt, tantumque abest, ut eam tota Gallia extendi voluerint, ut ne uno quidem loco passi sint, & consuetudinem, quae obtendebatur, sacrilegam, detestandam, juri Divino, humanoque contrariam edixerint, quae omnia ex testimonijs supra recensitis manifesta sunt; constat etiam, quae mens Gallicanae Ecclesiae tot Concilij, exemplisque expressa, olim fuerit; quid vero dicerent egregij, invidique illi Galliarum Antistites, si eam consuetudinem, quam ne uno quidem loco dignati sunt, jam tota Gallia dominantem cernerent? imò & pro Ecclesia Gallicana legitimo partu semet ferentem?

69. Post Concilium Lateranense jam superioribus ostendi, jus Regaliae solâ consuetudine, non privilegio, aliòve justo titulo stetit, & consuetudinem pacandâ Principum conscientia, excusandòque abusu vix sufficere, quod præter ipsorum Principum testimonia, quae produximus, etiam innuit Marca Archiepiscopus Parisiensis, cujus hæc sunt verba: *Cum autem usus fructus reddituum Episcopatus (si redditus feudorum excipias) & collatio præbendarum, ex consuetudine adversus Canones proficere, optimum solum existimârum Principes, ut consuetudinis confirmationem peterent, decerni in Concilio generali Lugdunensi. Sed quidquid de hoc sit, an videatur ea consuetudo legitima fuerit, & sufficiens, ut Regalia exerceri tuto possit, illud saltem evidens est, ubi consuetudo non erat, exerceri non potuisse, tunc enim omnis aberat titulus, quo Canonum transgressio Regaliam enixissimè prohibentium excusari posset, & ideo Principes non aliter hoc jure utebantur, quam ubi, & quando consuetudo illud permittebat: quod duorum Galliarum Regum exemplis evidenter demonstratur.*

70. Primum est S. Ludovici, in cujus vita hæc Nangius: *in beneficijs Ecclesiasticis conferendis Deum semper præ oculis habebat, præsertim in Ecclesijs Cathedralibus, ubi, Sede vacante, ratione Custodia Regalium ex consuetudine pertinebat ad eum collatio Præbendarum.* Sub eodem Rege, vacante Ecclesia Ancienensi apud Veranos, titulo Regaliae impetebatur tam in urbe, quam suburbij, totoque Civitatis territorio jurisdictione temporalis, vestigialia, aliisque proventus ejusdem Ecclesiae, ac etiam beneficiorum collationes: obstitit Capitulum, ostenditque, nunquam id consuetudinis fuisse, ut videlicet vestigialia extra urbem, ac beneficiorum collationes ad Regem pertinerent, idque recens tentari coeptum, à decessu videlicet duorum Episcoporum, qui Ecclesiam Ancienensem ultimo gubernaverant, id verò legitimæ consuetudini inducendæ satis non esse; quippe consuetudini dici non posse, quæ bis tantum contigerint, sic etiam beneficiorum collationes nunquam hætenus Reges sibi vindicasse. His à Capitulo allegatis, probatisque, Parliamentum Parisiense decidit: *Ecclesiam Ancienensem libertati suæ relinquendam esse. Parliamenti Parisiensis Arrestum Anno 1279.*

71. Quam Parliamenti sententiam S. Ludovicus suo diplomate confirmavit, cujus inter alia hæc sunt verba: *Quia per inquestam, quam fieri fecimus, probatum non extitit, quòd vacante Ecclesia supradicti nos, vel Antecessores nostris domum Episcopalem, vel fortioria alia civitatis, castra etiam extra civitatem, seu villas alias, sed nec pedagia ullo unquam tempore habuimus extra civitatem, nisi à duabus ultimis vacationibus, vel aliquando dignitatem aliquam, aut Præbendam contulerimus; super his ex nunc in perpetuum dictam Ecclesiam volumus molestari &c.* Constitutio S. Ludovici anno 1259. mense Julio. Ex Regestis Parlam. & Camera Computator. apud Chopin: *Marca lib. 8. Concord.* Ubi vides, nec Regium Parliamentum, nec ipsum Regem voluisse, Regaliam ultra consuetudinem extendi; imò Regio Procuratori onus probandi incumbere, Regem in antiqua possessione & consuetudine versari Regaliam, percipiendi, nec prius admittebatur, quam id probasset, ut ex allata constitutione palam est, & fatetur *Marca lib. cit. n. 2. & Rozas in privilegio 55.*

72. Exemplo, vestigiisque B. Ludovici Philippus Audax, Ludovici filius egregiè instituit, cujus jussu, cum esset Apamijs, Ecclesie Albienensis redditus sunt fructus à Seneschalco Charasinenfis obtentu Regaliae occupati, Capitulo proclamante, id hætenus nunquam esse factum, & ideo nec fieri posse. Verba Arreli (quos duos ante Concilium Lugdunense annos datum est) sunt hæc: *Sabbatho post Ascensionem Domini restituta fuerunt apud Apamijs, & reddita per Dominum Regem Procuratoribus Capituli Albienensis Regalia Ecclesie Albienensis, quæ mortuo Episcopo Seneschalco ceperat, & saisinaverat sine causa, cum Dominus Rex super hoc nunquam usus fuisset; prout ex aliorum, & ipsius relatione fuit inventum Arrestu Parlam. Paris. anno 1272. apud Marcam lib. 8. cap. 26. n. 3. de Pamiers. fol. 28.* Constat ergo etiam, ante Concilium Lugdunense Regaliam non alibi admittam, exercitamque fuisse, quam ubi consuetudo vigeat.

PROBATIO I.

Qua ostenditur, Regaliam non tantæ fore difficultatis, si conformaretur limitibus investituræ Episcopatum à Concilio Lateranensi, & Calixto II. admittæ.

73. Ratio reprobandi investuras, quas Episcopi à Regibus accipere obstringebantur, ex eo etiam capite petebatur à Goffrido superius adducto, quòd Reges hæc viâ efficerent inordinatè sibi subjectas personas Episcoporum. Quæ ratio videtur Paschali III. anno 1100. permovisse, ad pacionem cum Henrico Germania Rege ineundâ, ut Episcopi Regalia admitterent Cæsareæ Majestati, hæc verò renuntiaret investituris. Ita se habent verba hujus Pontificis, teste Petro Diacono in Chron. Cassin. lib. 4. cap. 34. ad Regem per scripta: *Ministri Altaris ministri Curie facti sunt, quia Civitates, Ducatus, Marchionatus, Monetas Curtes, & cetera ad Regni servitium pertinentia*

acce-

CONCLUSIO
Næque ex Concilio Lateranensi...
Calixto II. confirmatum...
Dynamis temporis...
justificari potest Regaliae...
rentio.

Explicite per summum...
monumentorum, que...
cetera in...
reprehensa. Ad hoc...
quos, pollice...
Canonum...
peratorum, Regum, Anthon...
primus...
ab anno 1199...
signationem...
cetera...
lib. Calixto II. P...
semper Regalia...
dicitur...
Concilio...
Constitutionem...
Germania, & Gallia, &...

acceperunt. Vnde etiam mos Ecclesie intolerabilis inolevit, ut electi Episcopi nullo modo consecrationem acciperent, nisi prius per manum Regiam investirentur. Tibi itaque & Regno Regalia illa dimittenda precipimus, quae ad Regnum manifestè pertinebant tempore Caroli, Ludovici, Ottonis, & ceterorum Praedecessorum tuorum. Interdicimus etiam, & sub anathematis districtione prohibemus, ne qui Episcoporum, seu Abbatum eadem Regalia invadant, id est Civitates, Ducatus, Marchias, Monetas, Telonium, Advocatias, iura Centurionum, & Curtes, quae Regni erant, cum pertinentiis suis, militiam & castra, & ne se deinceps, nisi per gratiam Regis de ipsis Regalibus intromittant.

74. Huic equidem Summi Pontificis zelo obsecuti non sunt Episcopi Germaniae, quem admodum mos hodierni quoque temporis ostendit. Quare causa haec à Calixto II. ad Concilium Lateranense deducta, eum accepit finem, ut Pontifex ille ex Concilij sententiâ Imperatori Henrico rescriberet in hæc verba: Ego Calixtus servus servorum Dei Dilecto filio Henrico Dei gratiâ Romanorum Imperatori Augusto concedo, electiones Episcoporum, & Abbatum Teutonici Regni, quae ad Regnum pertinent, in praesentia tua fieri. Electus autem Regalia per sceptrum à te recipiat. Et quae ex iure tibi debet, faciat. Ex alijs vero partibus Imperij consecratus, intra sex menses Regalia per sceptrum à te recipiat. Quid ni ergo Rex Christianissimus Ludovicus VI. cuius Orator Sugerius Sancti Dionysiani Abbas dicto Concilio intererat, Regaliam sui Regni pariter restrinxisset ad feuda Regalia de manu sua Regia dicto modo recipienda, non verò extendisset ad universos redditus unâ cum beneficiorum collatione, quamdiu Sedes vacasset, sibi adscribendos?

75. Hildebertus sanè Archiepiscopus Turo-nensis; uti patet ex ejusdem epistolâ ad Amicum Episcopum datâ, & in tom. 13. Spicilegij pag. 267. relatâ, Ludovico Crasso minimè cesserat beneficiorum Ecclesiae suae collationem. Cùm, inquit, ex Romani Pontificis præcepto de Episcopatu ad Turonicam Metropolim transissem, Archidiaconatum in ea, atque Decaniam personis vacantes inveni. Deinde peracto in eadem metropoli anno, Regis litteras accepi continentes, Regem præscriptas dedisse dignitates, atque mihi præcipere, quòd personas, quibus eas ipse dederat, in Sedibus earum dignitatum mittere non differrem. Quo audito, nolui in causa Dei contra Dominum parere potestati.

76. Idem Rex Ludovicus Crassus, eundemque secutus filius Ludovicus VII. Aquitaniae Ecclesijs non tam remisit Regaliam, quam eas à pravis consuetudinibus & oneribus iniquis, quibus premebantur à Ducibus, & Comitibus, liberavit; prout videre licet tom. 1. Galliae Christianae in Gaufrido de oratorio pag. 211. ubi habentur sequentia: Eapropter petitionibus vestris, communicato prius Episcoporum, Abbatum, & Procerum nostrorum consilio, assentiente Ludovico filio nostro jam in Regem sublato, duximus annuendum, & in Sede Burdegalensi, & in prædictis Episcopalibus Sedibus & Abbatibus ejus-

dem provincia, quae defuncto illustri Aquitanum Duce, Comite Picavienfi Gillelmo, per filium ipsius Alrenoum jam dudum filio nostro Ludovico Matrimonij sorte cedit, in Episcoporum & Abbatum suorum electionibus Canonice omnino concedimus libertatem absque hominij, juramenti, seu fidei per manum date obligatione. Però decedentis Archiepiscopi & Suffraganeorum ipsius Episcoporum, sive Abbatum decedentium res universas Successoribus Regiâ auctoritate servari volumus, & concedendo precipimus illas. Hoc quoque adiacentes, ut omnes Ecclesiae infra denominatam provinciam constitutae, praedia, possessiones, & universae ad ipsos iure pertinentiae, secundum privilegia, justitias, & bonas consuetudines suas habeant, & possideant illibata. Quinimò Ecclesijs ipsi universis, & earum Ministris cum possessionibus suis Canonice in omnibus concedimus libertatem. Quid ni ergo isthæc libertas Canonice etiamnum servetur in illis Ecclesijs, quibus attributa est à Regibus Christianissimis, & saltem ejus diminutio in alijs Ecclesijs non extendatur ultra limites à Concilio Lugdunensi II. circumscriptos?

Ipsismet Petrus de Marca lib. 4. de concord. Sacerdotij & Imperij cap. 27. n. 2. & 3. tradit, Regaliam eo aeo, praesertim in Aquitania, necdum fuisse introductam, idque probat ex duplici Concilij decreto: nam anno 1100. Synodus Picavienfis à Paschali II. Papa cum consensu Guillelmi Aquitaniae Ducis coacta Canone I. decreverat, Vt nullus Episcopus, Abbas, Presbyter, vel qualibet persona de Clero accipiat de manu Regis, vel Comitum, vel cujuslibet laicae personae ducum Episcopatus, Abbatias, vel Ecclesias. Si vero laici Canonice decretis resistentes, Ecclesias violenter retinere praesumpserint, ipsi excommunicentur.

Alterum postea in Urbe Picavienfi à praefati Papae Legatis anno 1109. celebratum Concilium ita decrevit. Vt Clerici nunquam alicui homini laico hominum sacerent. Quòd si fortè isthæc decreta videantur reducenda ad normam, quae ratione feudorum Regalium & homagij propterea debiti postmodum praescripta est à Concilio Lateranensi superius relato, hinc saltem recipi poterit ea Regalia moderatio, quae fructuum tamen vacationis Ecclesiae & beneficiorum curam animarum annexam non habentium pro tunc vacare incipientium collationem Regibus haudquam addiceret.

PROBATIO II.

Complectens summariam confutationem argumentorum, quae Natalis Alexander in sua de Regalijs dissertatione adfert usque ad tempora S. Ludovici.

Quae Author Responsionis ad dicti Natalis dissertationem cit. art. 4. à §. 9 usque ad §. 26. fusè digessit, ea ad succinctam methodum hîc redigimus. Primò igitur adfertur Ludovici Iunioris diploma inter probationes

tionis libertatum Ecclesia Gallicana cap. 19. n. 1. pag. 362. relatum, in quo spoliatorum, decedentibus Episcopis, ad Regiam manum devolutio dicitur restituta nisi consuetudine.

Verum alia est ratio Regaliae, utpote fructus, Sede vacante, percipiendos una cum collationibus beneficiorum Regi attribuendis; alia vero est ratio spoliatorum, quae de Episcopi defuncti substantia praevidebantur recidere in jus fisci Regij. In quo autem casu ea de spolijs Episcoporum consuetudo habita fuerit, expendere libeat tum ex Canone VII. Concilij Parisiensis V. sanciente, ut sub poena excommunicationis nemo etiam iudicium defuncti Episcopi, aut Clerici res contingat, quousque, aut testamentum, aut qualemcunque fecerit obligationem, cognoscatur, sed res hujusmodi ab Archidiacono, vel Clero defensentur & conserventur: tum ex Concilij Aurelianeasis II. anno 536. celebrati Canone 6. & Concilij Regienensis anno 639. habiti Canone pariter 6. quibus statutum fuit, ut defuncto Episcopo, vicinus Episcopus Bona ab illo relicta inspiciat, ac recenscat, domumque Ecclesiae descriptam idoneis personis custodiendam relinquat: tum ex Caroli Calvi Capitulari edito anno 876. ubi cap. 4. sancitur; ut defuncti Praelidis facultates nullas invadat, ditipiat, & ad jus suum transferat, sed per Oeconomum conserventur futuro Successori, vel elargiantur in elemosynam; uti quoque Cap. Carisiacense anno 877. editum Cap. 5. habet: tum Concilij Troslejani anno 909. celebrati Canone 14. ubi paria de conservandis defuncti Episcopi facultatibus, constituendoque super eis Oeconomoe duntaxat, habuisse potestatem, eas impendendi ad causas pias.

81. Extat quidem alterum Ludovici Junioris diploma de anno 1140. in Ecclesiae Parisiensis tabulario relatum, quo Episcopatus Parisiensis vacantis fructus pro ejusdem Ecclesiae Cathedralis luminaribus concessit, asseverans ibidem, vacante Episcopatu, universa ad statum ipsius pertinentia in Regis esse potestate. Sed numquid ex his praecise verbis evincitur, Regem fructus vacantis Episcopatus fecisse suos, vel habendo super ipsis jus custodiae duntaxat, habuisse potestatem, eas impendendi ad causas pias.

82. Secundum à Natali Alexandro adfertur diploma à dicto Juniore Ludovico anno 1161. datum Episcopato Parisiensi, quo asseritur, Regalia post mortem Episcopi in manum suam venisse, nolle tamen se in proprios usus convertere redditus &c. altaris Capiceriae, sed eos donare Monasterio Hederae, Allegatur etiam Ludovici ejusdem cellio Archiepiscopi Bituricensibus anno 1159. facta, ne Bona mobilia post mortem Archiepiscopi in aedibus Archiepiscopaliibus reperta addicerentur fisco Regio.

83. Verum istud diploma est de spolijs, non de Regalia, nisi cum nonnullis probabiliter dicere malis, Regaliam in sua origine nihil aliud fuisse, quam spoliolum: unico feudali bonorum usufructu excepto in provincijs Juris consuetudinarij, ubi Dominus, vacante

feudo, fructus faciebat suos, donec novus Vasallus investiretur; uti observat Author Responsionis ad dissertationem Alexandri art. 4. §. 11. n. 1. Quod prius de Episcopatus Parisiensis vacantis fructibus disponens instrumentum Regium, fatetur Petrus de Marca in Commentario edito anno 1655. esse omnium pro usu Regaliae antiquissimum testimonium, cum tamen nulla collationis beneficiorum in eo mentio fiat. Et hinc licet aliqua ex eo diplomate fieret probatio consuetudinis forsan praescriptae super usu Regaliae, necdum tamen constaret de jure jam praetense circa collationes beneficiorum. Cum igitur non plus praetendi possit praescriptum, quam fuerit possessum, neque verò ex illo instrumento pateat, fuisse possessum jus collationis beneficiorum, ideo sub tempore saltem praedicti Regis, dici haudquaquam potest, Regalia quoad jus collationis beneficiorum praescripta fuisse. Quinimò hoc Regaliae jus praescriptum unice videtur referri ad Bona feudalia ab Episcopis accipienda de manu Regia; veluti S. Bernardus, vel alius Author sermonis ad Pastores inter ejus opera relati scribit: Duplex est dominium Praelatorum. Habent enim claves Ecclesiae: habent & Regalia (scilicet feuda) quia Domini sunt urbium, & oppidorum. Nec solum Episcopatus, sed & Consalatus (sive Comitatus) habent. Ob cujusmodi proinde Feuda idem S. Bernardus epist. 167. de quodam ad Episcopatum electo scribit: Festinavit, Regalium (id est feudorum) investituram accipit.

Inducitur equidem pro tertio ex parte adversa Sugerius Ludovici Junioris terrae sanctae peregrinationem suscipientis Administer epist. 14. ad Capitulum Carnotense, vacante ejus Ecclesiae Sede, delegans ad recipienda & conservanda Regalia. Attamen ex hoc nullatenus inferre licet, tale jus comprehendisse pro tunc tam usufructum reddituum vacantis Ecclesiae, quam etiam collationem beneficiorum. Imò Decanus & Capitulum Carnotense rescripserunt, tum informando de electione à se facta, tum petendo Regium super electione sua consensum, tum rogando, ut Electo Regalia vice Regis redderentur.

Ad quod rursus referripit Sugerius epist. 20. se huic electioni ex parte Regis assensum praebere, quoad Regalia vero oportere, ut Electus Regi & Regno fidelitatem faciat, & sic demum Regalia recipiat. An non igitur jus illud Regium dicendum est fuisse restrictum tum ad assensum electioni Episcopi praestandum, tum ad feuda Regalia electo concedenda, in quo feudi jure censebatur fuisse quoque Capiceria Carnotensis Ecclesiae, haudquaquam obtinens rationem beneficii Ecclesiastici, sed Officij alicuius jure feudali contenti; uti ad epist. 38. Sugerio annumeratam probat Author praecitata Respons. art. 4. §. 15. n. 6. Enittitur equidem Natalis Alexander jus Regaliae in Gallia Regibus comprobare ex hoc, quod Alexander III. tale jus in Rege Angliae minime reprobarit. Verum hoc argumentum efficaciter elidit Author praesatae Respons. praef. §. 163.

0000

S. 163

tas
ica

84

85

III. Disquis. XVI.

PROBATIO II

Complectens summationem...

Uta Author Responsionis...

§. 16. & 18. integrumque, satis prolixum hæc super re paragraphum tertium edidit Gallie vindicæ Author, ad quos Lectorem remitto.

86. *Quarto.* Natalis Alexander in sua de Regalia dissertatione inducit exempla Philippi Augusti circa Regaliam in Ecclesijs Æduensi & Lugdunensi, tum generaliter in aliquibus Regni sui Ecclesijs, tum in Ecclesia Matisconensi, nec non Antisiodoriensi, uti etiam Laudonensi & Cenomannensi præsentiam, adducto in hæc rem etiam testimonio Innocentij III.

87. Verùm circa Lugdunensem & Æduensem Ecclesias ex diplomate Regio to. 1. Gallie Christianæ relato, & à Philippo Augusto anno 1189. edito res ita se habet. Ut Rex post obitum Æduensis Episcopi ad se receperit quidem Regalia, at ubi informatus fuit de jure Lugdunensis Archiepiscopi, ad quem Sede Æduensis vacante, perceptio fructuum & collatio beneficiorum spectabat, sicuti par jus in vacatione Archiepiscopatus Lugdunensis exiitabat penes Episcopum Æduensem, mandavit idem Rex Regaliam restitui Archiepiscopo Lugdunensi, volens etiam Regio diplomate consultum esse utriusque Ecclesiæ juribus. An non igitur hinc extat manifestè probatum, Regaliam non esse Regi debitam in universis Gallie Ecclesijs?

88. In illo ipso insuper diplomate Regio veni consultò annotandum, quòd Rex ita loquatur: *Regalia nostra, & alia, quæ ad Episcopatum Æduensem pertinent, in manu sua habeat Archiepiscopus Lugdunensis.* Numquid enim per hæc verba fit clara distinctio Regalium ab alijs juribus vacantis Æduensis Ecclesiæ; & hinc quando idem Rex subjungit: *Regalia Æduensia se occupasse, & Regalia ipsa restituere:* numquid sub Regalibus condistinctis ab alijs Ecclesiæ Æduensis juribus, meritò intelligenda sunt feuda Regalia, non verò alia Bona Ecclesiarum? Idem equidem Rex Philippus anno 1190. in Palaestina transiens fecerat testamentum, in vi cuius Sedes Episcopales, & aliqua Abbatiæ Regales à Regina, & Archiepiscopo ad hoc constituto deberent petere liberam electionem: *Regalibus interea in manu Regine, & Archiepiscopi retentis, donec Electus consecratus sit, vel benedictus, cui tunc Regalia sine contradictione redderentur.* Numquid verò sub istis Regalibus utpote restituendis electo, ubi consecratus fuerat, necessarium est, intelligere Bona feudalia?

89. Anno 1201. Episcopus Matisconensis publico inter probationes libertatum Ecclesiæ Gallicanæ cap. 15. n. 365. relato instrumento, professus quidem fuit, *omnia Regalia, & omnes proventus Regalium existentes in Regno Franciæ liberè possidebat.* Sed numquid isthæc verba ly Regalia, & omnes proventus Regalium restringunt Regaliam ad feuda duntaxat Regalia, eorumque proventus? Quo igitur jure feret extensio ad aliorum, quàm feudaliū Bonorum Ecclesiasticorum redditus manu Regiæ capiendos, unà cum beneficiorum collatione, quorum tamen sub ijs ver-

bis nulla prætendi potest esse mentio facta? Anno exinde 1209. eidem Ecclesiæ Matisconensi à Rege fuit concessum diploma to. 1. Gallie Christianæ pag. 683. relatum, quo statuitur: *Regalia debere esse in manu Decani & Capituli, ut ea integra & salva referantur ad opus futuri Episcopi, & tamen electum, quando confirmatus jurat, venire debuisse ad Regem, ut facta fidelitate, ex manu Regis reciperet Regalia.*

Habetur insuper instrumentum to. 1. Bibliothecæ novæ M. S. librorum Patris Labbe §. 1. pag. 443. quo idem Rex Philippus Augustus Ecclesiæ Antisiodorensi Regalia in perpetuum remisit sub onere tamen mox exprimitendo: *Ecclesiæ Antisiodorensi, inquit Rex, concedimus in perpetuum, quicquid juris habemus in Regalibus, Sede vacante.* Itaque Decanus & Capitulum ejusdem Ecclesiæ cupiscunt Regalia, Sede vacante, & omnes proventus, qui exinde procedunt, & præbendas, si quæ interim vacare contigerit, ad opus Episcopi, alio seruitio equitationis nostræ, exercitiis & subventionibus, sicuti Episcopi Antisiodorenses nobis fecerant. Ex hoc equidem diplomate inferri videtur, non illam liberationem fuisse Ecclesiam Antisiodorensi subjectam Regaliæ: sicuti in Regestis Camera Computorum habetur etiam, totam provinciam Senonensem, ejusque Suffraganeos Regaliæ juri subjacere; exceptis Diocesi Antisiodorensi, in qua Decanus & Capitulum dicuntur fecisse permutationem cum Rege, feudum scilicet ac homagium Giemi transferendo in Regiam Majestatem. Numquid ergo hinc conjicere licet, Regaliam fuisse restrictam ad feuda, eamque habuisse quidem locum in locis feudali consuetudinario jure utentibus, in quo censura erat Ecclesia quoque Antisiodorensis? Quæ proinde ratione hinc argumentari liceret, pro Regaliæ extensione ad universas Gallie Ecclesias Episcopales, tali jure consuetudinario minime utentes?

Solet equidem pro Regalia allegari Innocentij III. Relictum, quo narratur Rex, Ecclesiæ Laudunensi vacante præbendam N. Canonis ejusdem Ecclesiæ uti vacantem secundum antiquam & approbatam consuetudinem Regni sui Clerico N. concessisse. Verùm in eodem Relicto habetur, quòd Rex petierit, ut, quòd super hoc fecerat, Pontifex dignaretur Apostolicâ autoritate confirmare. Numquid ergo hinc inferatur Rex erga Canonatum illum haud prætendisse pleni juris collationem, sed jus nominandi, seu prætendendi duntaxat?

Pro Regaliæ justificatione adduci solet quoque epistola Innocentij III. 120. lib. 14. & 52. tit. 14. item 39. & 40. lib. 15. in quarum posteriori Pontifex dicit, cum Sedem Episcopalem vacare contingit, tantummodò fieri, fortè consuevisse, quòd Rex non solummodò domos, verùm etiam decimas, & oblationes, nec non & quæcumque alia, quæ inveniunt, faciat omnino suscipere (sive ad Regias manus recipere) & in quibusdam Ecclesijs conferat præbendas vacantes.

Verùm

93. Verum in hoc Rescripto singulariter notandum venit, quod Regalix præsentium jus dicatur unice nisi consuetudine, eique non absolute asserta, sed sub dubitatione insinuatâ per particulam *forte*, neque erga omnes, sed quasdam Ecclesias fuerit à Rege præsentia collatio non tam pleni juris, quam præsentatio ad ad præbendas vacantes. Quomodo igitur ea Regalia extenderetur ad Ecclesias, quæ non æquæ, ac Aurelianensis & Antistodonensis, de quibus ibi sermo est, reguntur consuetudinario feudali jure, quemadmodum in aperto est, Aquitaniam, Occitaniam, Delphinatum, & Provinciam non illo consuetudinario, sed alio, quod scriptum vocari solet, jure gubernari, ac propterea in libertatis Canonice possessione hucusque persistisse. Quinimo quia Innocentio per suam fuerat, Philippum non in sola feuda, sed reliqua etiam illarum Ecclesiarum Bona in jure manuum, ad minas, etiam si non audiretur, in *epist. 40. lib. 3. in tentatas* processit.

94. Ad illud porro jus consuetudinarium restringi debet Regalia Ecclesie Cenomanensis, utpote in provincia juris consuetudinarij consistens, cujus Episcopus in instrumentis inter probationes libertatum Ecclesie Gallicane *cap. 15. n. 7. pag. 366.* relato, faciens Ludovico VIII. *Sacramentum fidei* perinde, ac alij Episcopi Regni faciunt, recognovit Regi, tum quod ratione istius Sacramenti nullum sibi imponendum sit onus novum, aut gravamen, sed quod ipse & Ecclesia sua debeat manere in pristinis libertatibus, quas habuissent tempore Philippi Regis Francorum, & Regum Angliæ Henrici ac Richardi: tum quod quando electus Cenomanensis erit confirmatus à Metropolitano, vel ab eo, qui potestatem habet confirmandi, ipse reddat ei Regalia sua per Nuntios deferentes litteras patentes de confirmatione, & tamen electus teneatur adire Regem post susceptionem Regalium, & eidem Sacramentum fidelitatis præstare. Num igitur ultra sphæram hic circumscriptam fas est, extendi Regaliam erga Ecclesiam quoque Cenomanensem, vel alias insuper Ecclesias feudali consuetudinario jure minime contentas?

PROBATIO III.

Complectens summariam confutationem argumentorum, quæ Natalis Alexandor in sua de Regalia dissertatione adfert sub temporibus sancti Ludovici, ejusque filij Philippi III.

95. Primum inducitur S. Ludovicus, teste Nangonio in ejus vita in Ecclesijs Cathedralibus, Sede vacante, ratione custodiæ Regalium ex consuetudine exercuisse jus collationis beneficiorum. Idem Rex sanctus sacram expeditionem facturus, Regijs litteris inter probationes libertatum Ecclesie Gallicane *cap. 15. n. 12.* relato anno 1248. concessit Matri lux Blanchæ, ut plenariam habeat potestatem, dignitates & beneficia Ecclesiastica conferre, fidelitates

Episcoporum & Abbatum recipere, & eis Regalia restituere, *datæ que vice sua eligendi licentiam Capitulis & Conventibus.*

96. Verum à prime animadvertendum est, quod jus collationis beneficiorum à S. Ludovico exercitum dicatur fuisse restrictum ad Ecclesias Cathedralis, ubi, Sede vacante, ratione custodiæ Regalium ex consuetudine ad eum pertinebat collatio præbendarum. Quare ultra hanc consuetudinem non in omnibus Franciæ Ecclesijs pro tunc, uti *supra* videtur, obvenientem extendi haudquaquam debet exemplum S. Ludovici. Neque verò illa collatio erat pleni juris, cum alioqui Bonifacius VIII. Philippo IV. S. Ludovici Nepoti jus illud competere, minime negasset. Juxta cujusmodi proinde restrictiones, accipiendæ est *superius* relata Matri lux Blanchæ à S. Ludovico facta concessio. Et hinc, quod ex M. S. codice Bibliothecæ Colbertinæ Stephanus Balazius *to. 4. miscell. edidit instrumentum*, quo recensentur collationes præbendarum à Blancha Regina tempore Regalium factæ, minime probat extensionem Regalix ultra provincias, quæ jure consuetudinario reguntur, ubi etiamnum viget jus Relevij, qualis est Ecclesia Sueffionensis, de qua illud instrumentum disponit. Sed neque hanc jure consuetudinario ulteriorem ad Ecclesias Aquitanicæ præsertim Occitanicæ, Delphinatûs & Provincicæ, quæ nunquam Regalix obnoxie fuerunt, extensionem probat relaxatio Regalix Archiepiscopo Turonensi à Regina Blancha facta, juxta instrumentum inter probationes libertatum Ecclesie Gallicane *cap. 15. n. 15.* editum.

97. Ad hoc firmandum, singulariter facit sancti Ludovici constitutio ex veteri Regeste, quod extat in Camera Computorum Parisienfium descripta, & edita à Petro de Marca *lib. 8. de concord. Sacerdot. & Imperij cap. 24. n. 3.* Cujus sequens est tenor. Nempe causa de Regalia Ecclesie Aniciensis apud Vetaanos inter Capitulum, & Regem S. Ludovicum anno 1259. suborta, & in Parlamento Parisiensi examinata, Regis constitutione ita finita fuit, ut sua Majestas jurisdictionem temporalem jure Regalium in civitate, suburbijs, & territorio pedagium civitatis, & alios redditus in eadem civitate & territorio ad Episcopum pertinentes, exceptis redditibus altarium, sibi, suisque Successoribus Regibus Franciæ in perpetuum retinerit. Cum autem inquisitione facta, probatum esset, Regem nunquam ad manum suam revocasse domum Episcopalem, neque arcem civitatis, castra etiam, aut villas & pedagia extra civitatem, nisi à duobus postremis vacationibus, nec ipsum, aut ejus Prædecessores unquam, vacante Ecclesia Aniciensi, dignitatem aliquam in ea contulisse, seu præbendam, vel ipsi, aut ejus Prædecessoribus annuntiatas fuisse mortes Episcoporum, vel petitionem à Capitulo eligendi licentiam, immunitatem ab his oneribus illi Ecclesie confirmavit: sibi tamen reservando jus occu-

○○○○○ pandi

pandi arces & castra jure supremi dominij. Circa quam proinde S. Regis constitutionem notatu digna est animadversio Authoris *Responsionis ad Natalis Alexandri dissertationem art. 4. §. 31.* allata, quod præsumptio Juris ita staret pro libertate Ecclesiarum, ut ipsomet de Marca *lib. 8. concord. cap. 24. n. 2.* teste, probanda fuerit possessio Regis in Ecclesijs, juxta quam deinde Curia decernebat de jure Regaliæ, neque sufficiebat probatio cujuscunque possessionis, quæ erat ex antiqua consuetudine, hinc enim à sancto Rege haud fuit rata habita possessio, pedagia extra civitatem ad Episcopum pertinentia recipiendi, eò quod à duabus duntaxat postremis vacationibus ortum habuisset.

98. Juxta ejusdem consuetudinis præscriptæ limites intelligendum est Clementis IV. Rescriptum ad S. Ludovicum, quod usus, quo in Ecclesia Rhemensis circa collationem beneficiorum utebatur, præjudicare nolit. Quod namque Rex iste sanctissimus sphaeram jurium præscriptorum in unaquaque Ecclesia nullatenus transgredi vellet, manifestum redditur ex diplomate *to. 10. Spielsig Dacheriani pag. 284.* relato, quo confirmavit diploma Ludovici VIII. Patris sui datum Episcopo Andegavensi, quo firmatis libertatibus illius Ecclesiæ possessis tempore Henrici & Richardi Regum, recognoscitur, ubi electus Andegavensis fuisset confirmatus, Regalia esse ipsi reddenda, post ejusmodi tamen Regalium susceptionem obstricto ipsum Regem adire ad præstandum fidelitatis juramentum. Eadem præscriptæ consuetudinis ratio obtinebat erga Andegavensem & Cenomanensem Ecclesias, in quibus Rex has civitates fratri suo Carolo tradens, sibi reservavit Regalia (NB.) non Ecclesiarum, sed civitatum earundem. Ex eodem juris jam præscripti fonte promanavit potestas Parisiensi Episcopo anno 1299. à S. Ludovico data ad beneficia Ecclesiastica tam ratione Regalium, quam alio quo cunque jure ad suam collationem, aut præsentationem pertinentia, dum esset in expeditione terræ sanctæ, conferenda: sub hitce namque verbis nullatenus credendus est Rex, extendere voluisse seu patronatûs, seu Regaliæ jus ultra suæ legitimæ, ac præscriptæ possessionis sphaeram.

99. *Secundò.* Natalis Alexander in præcitata de Regalia dissertatione sua pro Regaliæ jure inducit varias, regnante S. Ludovico, factas ejusdem remissiones; aperto adeò, ut inferit, argumento de subsistentia talis juris. Sic enim Raymundi Comitis Tolosani, Ducis Narbonæ, & Marchio Provinciae cunctis Ecclesijs facta cessio importabat, promissionem de abstinendo ab injurijs, quibus Ecclesiastica libertas oppressa fuerat. Pergit eundem Natalis Alexander inducere Gregorij X. diploma anno 1271. datum, quo ad instantiam Philippi III. filij S. Ludovici fuit comprobata Archidiaconatûs Senonensis, ab eodem S. Ludovico ratione Regalium ad ipsum spectantis facta collatio. Alterum adhuc inducitur ejusdem Pontificis diploma,

quo Philippus Rex rogabatur, ut *illius Novionensi Episcopo Regalia redderet.*

Verum si per Regalia intelligantur bona duntaxat feudalia à Regia manu recipienda, siue alia quædam jura collationis, beneficiorum, ex utroque illo adducto exemplo unice probatur Regaliæ usus, ubi ejusdem jus præscriptum invaluerat, nec adeò quidquam hinc argumenti lumere licet ad Regaliæ extensionem ad ultiores Ecclesias, potius Regaliæ immunitatem ac libertatem Canonice; de cujusmodi extensione unice in præsentem est concertatio.

PROBATIO IV.

In qua Regaliæ ex jure feudali originem trahentis progressus ad præsens institutum nostrum non incommode ostenditur ab Authore Gallie *vicinatae dissert. i. §. 1. n. 2.*

Regum nempe liberalitate non solum magnâ vi auri, gemmarumque ac pretiosæ suppellectilis augebantur Ecclesiæ, sed insuper dotatæ fuerunt quàm plurimis feudis dominijs & latifundijs, ita tamen, ut hæc omnia essent à Principibus data jure beneficiorum seu feudatariorum. Hinc sumpta est occasio, vacantium Ecclesiarum fructus, velut aperto feudo, usurpandi, & ita jus Regaliæ à feudis originem duxit, quod etiam ex copulâ fit; quod nomen Regaliæ, investitura, & exhibitio juramenti, & homagij, aliæque solennitates, quæ Regaliam comitantur, omnino feudum redoleant, & hoc ipsum tum celebres Historici, tum plerique Jurisconsulti docuere, jus videlicet Regaliæ, feudis deberi. Vide Marc. *lib. 2. c. 22.* Rigord *de gesta Philippi Augusti ad annum 1269.* Innoc. III. *lib. 1. epist. 190.* & *lib. 2. epist. 40. 106. 107.* Marten. Paris. *ad ann. 1164.* Libert *l. Egl. Gallie. f. 106.* M. de Pamiers *fol. 17.* & Philip. Polich. in *mandato Archiep. Senon. dato,* ubi: *Sicut fratri Vassallo vacans cum suis redditibus interim à Domino licite occupatur, idque de jure, & generalis consuetudine, sic Nos, & nostri Antecessores, vacante Ecclesiâ Carnotensi temporalia accipimus, & nostros facimus omnes fructus &c.*

Quæ etiam causa est, ut sicut in feudis non ubique Galliarum, de sancto Domino, jus Relevij locum habuit, ita neque jus Regaliæ ex feudis natum. En alium quidem & speciosum titulum vacantium Ecclesiarum fructus populandi, jus videlicet feudi. Sed neque hic finis, ut in hydropse, sitin potus accendebat. Supererant decimæ, oblationes ac munera fidelium, bona mobilia, suppellex domestica, quo jure hæc occuparentur? nun & ita Regaliæ accesserunt. Repertum est jus spolijs; hoc à Clericis ceptum, qui sublato Antifite, ades diripiebant, legebantque velut ex naufragio spolia: & prædam agentibus Clericis, cur Principes cessarent, & potentia & beneficijs in Ecclesiam collatis multo potiores?

Equidem & sacri, Canonis & leges Imperatorum.

peratorum in hujusmodi prædones sæpe graviterque armatae sunt, (vide Concil. Antioch. can. 24. & 25. & Concil. Chalcedonenſe can. 2. & conſtitut. Joann. ac Emmanuel. Comn. anni 1120. & 1213. & in Decreto cau. am 12. q. 2.) ſed cohiberi ab uſus non potuit: nam nec Principes merus legum tenebat, & iſtorum exempla minores ſequébantur. Ab uſus ergo in uſum tranſijt; uſus verò, ut ferè ſolet in conniventiam, hæc in privilegium (concedi enim ſolent, quæ vetari non poſſunt) & indulgentiam neceſſitas fecit. Hic tertius Regaliæ gradus fuit. Ab hoc ad collationes beneficiorum, quæ curam animarum non habent, proceſſum eſt. Quis crederet hoc à Laicis tentari potuiſſe? Tentatum eſt, imò & obtentum, ac tandem, quod inveteratum uſum ſere conſequitur, à Summis Pontificibus toleratum, & tolerantia pro privilegio accepta: ac primò quidem nominabant tantùm, aut præſentabant Principes; Capitulum Metropolitani, aut Pontifex conferebat; poſtea libertate ex eventu auctà, etiam collationes beneficiorum ſecuta; quo, inquit, hoc jure? Quòd collationes inter fructus Episcopatus cenerentur, utique familias Regibus benè meritis remunerari liceret, intacto interim, & illibato ærario; nec Pontifices abnuebant.

104. Philippus Auguſtus anno 1190. expeditioni in Terram ſanctam accinctus Reginae Matri, & Rhemenſi Archiepiſcopo, quando Regalia in manus Regis devenerint, collationes beneficiorum teſtamento committit. Idem Philippus uni ex Aulicis Capellanis Canonice vacantis Eccleſiæ Laudunenſis, ſecundum antiquam, & approbatam Regni ſui conſuetudinem contulerat, & cum Innocentius III. alium promoviſſet, querelæ Romam allatæ ad Pontificem ſunt, nec verò rejectæ, ſed cauſa, uter ex promotis præhabendus eſſet, ad Capitulum Laudunenſe remiſſa.

105. Idem quoque jus à Ludovico ſancto exercitum: nam primam in Palaſtinam expeditionem adornans, Regiæ Matri inter alia concedit, ut dignitates, ac beneficia Eccleſiaſtica vacantia conferre, fidelitates Episcoporum recipere, & Regalia reſtituere eis debeat. Vide Teſtamentum Regis Aug. dans le Liv. des Libertez de l'Eglis. Gall. chap. 16. a. 4. Bull. Innoc. III. ibid. art. 6. Litter. Ludovic. IX. anno 1248. ibid. n. 15. Nanguius in vita S. Ludovici pag. 445. Idem repetit in litteris ante ſecundam navigationem datis: & cum Clemens IV. Papa, vacante Eccleſiâ Rhemenſi, præbendam contuliſſet, Rege ſancto ſua privilegia violari conquerente, Pontifex gratiam jam in alium collocatam revocavit. Gregorius X. anno 1271. collationem à Rege Philippo Audaci factam, vacante Eccleſiâ Senonenſi, probat, confirmatque.

106. His ergo gradibus Regalia proceſſit; ſed nec iterit hinc quidem. Olim Provincias tantùm, & Eccleſias aliquas complectebatur, non verò omnes, quod infra demonſtrabitur, nec Principes Sacerdotia omnia conferebant, ſed ea tantùm, quibus nulla animarum

cura erat. Hæc verò tempeſtate, anno videlicet 1673. Regia declaratio prodijt, quæ jus Regaliæ ad omnes Gallicas, aliasque Provincias Regi ſubjectas profert. Crediderim, illam non tam Regio motu & voluntate, quàm aduſantium artibus expromptam; quò enim jus Regaliæ ampliùs patet, tantò eorum, qui Regem circumſtant, major eſt juridiſictio, ac facultas amicos, clientelas, favores, opesque parandi, collatis in eos Beneficijs, pro quibus ipſi ſupplicant, aureſque Principis occupant; maximè cum eorum arbitrio Sacerdotia plerumque committantur. Privatis ergo ſtudijs Regium nomen obtenditur.

107. Accelſere alia, quæ hanc ipſam collationem ſupra omnes Canones, regaliſque Eccleſiæ in immenſum extendunt. Olim ſola nominatio, aut præſentatio, nunc collatio, & inſtitutio eſt. Admittuntur reſignationes in favorem: onerantur Sacerdotia penſionibus: conferuntur Beneficia non ſolum libera, ſed etiam jurapatronatùs tam Laici, quàm Eccleſiaſtici obnoxia: Canonicatus, aliæque dignitates, quarum collatio non ad ſolum Episcopum, ſed etiam alternativè ad Capitulum, ſeu Collegium ſpeſtat, nullo diſcrimine Regaliæ ſubduntur; imò etiam ad Capitula Regularium, & quæ in litem deducta ſunt, quæque ſolo factò, quamvis non jure, aut econtra, quæ ſolo jure, & ſi non factò vacant, legitimis innoxijſque poſſeſſoribus nullà cauſâ ſubmotis; & quia poſt Gallia Concordata ſolis Regibus jus ad Episcopatum nominandi conſeſſum eſt, extinctis electionibus, facile eſt, nominationem diu, multumque diſſerri, quod Principis arbitrio ſeder, interim dum delectus agitur, dum Romæ confirmatio elaboratur, dumque in actualem poſſeſſionem Episcopum intrat (nam & hæc neceſſaria eſt) quis non videt per tot rerum, temporumque ambages, & Regaliæ ſpatia protendi, & temporis beneficio proventus Regios augeri, Eccleſiâ interim viduitati, prædæque relicta?

108. Denique his omnibus Beneficia Curata, Eccleſiæque parochiales augendo velut faſci paulatim adjiciuntur, aut ſaltem voluntas, conatuſque Regijs Officialibus non deſect, quod etſi Archiepiſcopus Tolofanus in epistolis ad Summum Pontificem datis neget, aut potiùs Sacerdos ille, qui Archiepiſcopi calamum ducit, aperte tamen convincitur, tum ex varijs, vulgatiſque libellis, quibus etiam ad hæc Beneficia Regaliam extendi poſſe, perſuadere conatur: tum Episcopii Apamienſis teſtimonio apud M. de Pamiers de la Regale f. 44. in libro, quem de Regalia ſcriptum reliquit, & quem nemo haſtenus conſutare eſt auſus, quamvis non deſſent in Gallia, qui cuperent, niſi veritatem erubereſcerent: tum exemplo Archiprebyteratùs cujuſdam (Archiepretura d' Ax pigliata al Sig. Dorat e data ad un Regaliſta Moceau) in Episcopatu Apamienſi, quem legitimo poſſeſſori ademptum, quòd Episcopii ſui cauſam Romæ ageret, in alterum contulere Regaliæ obtentu.

109. Videas ex hastenus dictis, per quos gradus paulatim Regalia profecerit, & quibus incrementis ad fastigium provecta sit: in quibus nemo tam leviter tinctus est, qui non videat, quam multa sint sacris Canonibus ad-versa, & Canonibus non recentibus tantum, quos Galli neglecti habent, sed Canonibus antiquissimis. & illis ipsis, quos libertatis Gallicæ fundamenta esse dicunt. Mirari ergo satis non possum, eos ipsos, qui singulis ferè lineis observantiam Canonum decantant, qui hanc ipsam Summis Pontificibus contentissimè inculcant, ejusque relaxandi Canones facultatem in licentiam vocant, quique libertatis Gallicanæ fundamenta in Canonibus ponunt, adeò tamen in Canones offendere, ut ne curare videantur.

110. Quid magis Patrum decretis prohibetur, quam electiones liberas turbari, proventus Ecclesiarum diripi, Monasteria Abbatibus titularibus commendari, Beneficia pensionibus subdi, resignationes in favorem recipi, nominationes Patronorum occupare, causas Ecclesiasticas profanis tribunalibus subdere, Principes Ecclesiasticæ libertati graves silentio, applausu, consilijs, turpique adulatione permulcere, imò nolentes impellere; eos verò, qui officij sui, ac periculi monent, ad ornatis accusationibus suspectos, reosque facere, facultatibus, exilijs, supplicijsque punire, nullius criminis compertos, quam quòd æquum gratiæ præhabuerint, magisque animas Regum, quam præmia dilexerint? Et denique, ut mille alia dissimulem, quid magis in Canones pugnat, quam limites ab Oecumenico Concilio, & sexcentorum Patrum suffragijs, imò Divino intinctu, Regioque assensu fixos evertere, ac privatis lucris possidere? Et tamen qui hæc Parisijs non ferunt tantum, sed etiam faciunt, audent tamen Romam inclamare, & Canonum admonere, ac illud Zachariæ Pontificis ingerere: *Dommentur vobis regulæ, non vos regulis.* Particite, rogo, vocibus, nec eas in longum producite; vos ipsos, & vicinam aulam mone-te, hæc regulæ gemunt, hæc Canones suspirant, & ab aliquo Sacerdotum liberam vocem, ac patrocinium expectant, quam si audirent, quies Romæ, & silentium; vobis enim, vestræque libertati pugnat.

111. Illud verò risum, an indignationem meretur? tot abusibus excusandis, quæ Regalia, ut nunc est, consequuntur. Regem, negant apud M. de Pamiers *de la Regal sol. 43. n. 1.* cum Beneficia confert, Canonibus tenent, quippe aperta semel, & durante Regaliâ, multò ei, quam Episcopis, Romanoque Pontifici amplio-rem esse facultatem, jus Regaliæ jure Canonico, quod Episcopos ligat, multò esse antiquius, nec proinde restringi Canonibus potuisse; Regem ergo in vacantem Ecclesiam Episcopis quidem succedere, sed autoritate plusquam Episcopali, Regiâ videlicet nullis Ecclesiæ legibus, nullis regulis finitâ. Ita Regiam mentem, ac sententiam Episcopis A. a mentis expressit, tectis oculatus, & experientia doctus.

PROBATIO V.

Prioris continuativa ex præallegato
Galliæ vindicatæ Authore cit.
S. 1. n. 3.

ENimverò, pergit is Author, sub Regibus Galliæ prima, secundaque stirpis certum est, Regaliæ locum non fuisse. Recepta est omnium ferè Scriptorum opinio, tres esse Regum Galliæ stirpes, Merovingicam scilicet, Carolinam, & Capeticam. Primus è Merovingica stirpe Christianam religionem amplexus est Clodovæus Magnus. Hic anno 481. Regnum adeptus est, defuncto Patre Childerico. Anno postea 496. (Alij ponunt annum 499.) partim Clotildis Regiæ precibus flexus, partim victorij miraculo datâ, Christianam religionem, recepto Baptismo, professus est; exemplum Regis tria militum millia imitati, qui eadem die Baptismo tincti sunt. Duravit stirps Merovingica in annum 752.

Ab hac in stirpem Carolinam migravit Childerico tertio in ordinem redacta, utpote rebus gerendis impari, cui autoritate Zachariæ Pontificis Maximi Pipinus successit Caroli Martelli filius. Pipinus, ab eoque progeniti, annos ducentos triginta lex rerum potiti familiæ Capetæ sceptrum cessit. Quippe Ludovico quinto stirpis Carolinæ ultimo sine filijs extincto, Hugoni Capeto Regnum delatum est Statuum, Procerumque communi voto, & Carolo Lotharingæ Duce ac Ludovici Nepote Regnis excluso.

Inijt Capetus Regnum anno post Christum natum 996. (Alij initia Capeti referunt ad annum 987. Vide spondanum.) Binx ergo stirpes Merovingica, & Carolina annos duos, & nonaginta supra quadringentos duravere, quo toto annorum decuria aut Gallos latuit Regalia, aut si aliquando aliquid Regaliæ simile emerit, graviter pulsatum est. Regebantur Ecclesiæ Gallicanæ ex præscripto tum primorum quatuor Conciliorum, tum aliorum, quæ in Gallijs celebrata fuerunt.

Hæc verò omnia gravissimis Decretis Regaliæ obstabant. Concilium Chalcedonense, cujus, teste Hincmaro *epist. 21. c. 41.* maxima apud Gallos reverentia, *can. 25.* loquitur: *Reditus verò vacantis Ecclesiæ ad Oeconomo Ecclesiæ integri custodiatur.* Concilium Regiense *can. 6.* anno 459. ita decrevit: *(Aut tale aliquid accidit (ut videlicet Episcopus aliquis moriatur) vicinis vicinarum Ecclesiarum inspectio, recessio, descriptioque mandetur.* Concilium II. Aurelianense *can. 6.* anni 584. hæc habet: *Episcopus, qui ad Episcopum spectandum venerit, evocatis Episcopis in annum, donam Ecclesiæ adeat, disciplinaque idoneis personis custodiendam relinquat, ut res Ecclesiæ ullorum improbitate non pereant.* Concilium V. Parisiense *can. 7.* anno 615. in hæc verba statuit: *Defuncti Episcopi non per præceptum, neque per judicium, neque per iudicem, neque per qualemcumque personam res Ecclesiæ contingantur, sed vel ab archidiacono, vel*
Clero

Clero in omnibus conserventur, vel defensentur; quod si quis aliquid auferre presumpserit &c. ut necator pauperum communiione privetur. Concilium Pontigonense can. 14. anno 876. hunc in modum sub Carolo Calvo definit: Quoties Divinum iudicium Ecclesie Presulem à seculo vocaverit, nullus ad suimet perditionem facultates eius inradat, diripiat, & ad suos usus transferat, sed ipsius Ecclesie Oeconomo liberum sit, Canonico more, iuste rationabiliterque deputata Successori servare &c.

116. Concordant Concilij Capitularia Caroli Calvi: Si quis, inquit tit. 53. c. 8. anno 877. Episcopus interim obierit, Archiepiscopus ipsi Sedi Visitatorem secundum sacros Canones deputet, unà cum Comite ipsam Ecclesiam, ne pradetur, custodiat. Idem teste Baronio ad annum 909. can. 14. in Concilio Troslejano apud Suefionis habito declaratur, in quo abusus bona vacantis Ecclesie usurpandi graviter damnatur.

117. Ad stipulatur Hincmarus Archiepiscopus Rhemenfis, qui floruit circa annum 860. epist. ad Episcopos Rhemenses his verbis: Facultates Ecclesie viduata post mortem Episcopi penes Oeconomum integra conservari jubentur futuro Successori eius Episcopo: quoniam res & facultates Ecclesie non in Imperatorum, atque Regum potestate sunt ad dispensandum, vel invadendum, vel diripiendum. Idem epist. 21. ad Episcopos in Concilio Sessionensi congregatos: Lingonensem Ecclesiam pastore viduata usurpare presumpsi Vlsadus, ejusque facultates, que secundum Concilium Chalcedonense penes Oeconomum futuro deberant reservari Episcopo, suis, suorumque usibus arrogavit. Et epist. 45. Res & facultates Ecclesie viduata nemini Christiano licet presumere; multo minus idem Episcopus (Attarodus) sine sui status periculo, ac anime detrimento Ecclesie invasa res, & facultates pravelet usurpare. Et ep. 12. ad Ludovicum III. Secundum formam Regularem electionis Episcopi talem eligant, qui & sancte Ecclesie utilis, & Regno proficiuus, & vobis fidelis existat. Et consentientibus Clero, & plebe, cum vobis adducant, ut secundum ministerium vestram res, & facultates Ecclesie, quas ad defendendum, & tuendum vobis Dominus concessit, sue dispositioni committatis.

118. Carolus Calvus in diplomate, quo Ecclesie Rhemensi omnes facultates restitui jubet, quas obtentu necessitatis arario intulerat, ita loquitur: Si illa, que quacunque necessitate corrupta sunt, Regia nostra auctoritate corrigimus, saluti nostre consulimus, & Regium ministerium à Domino susceptum exercentis. Proinde noverit fidelium solertia, quia res, ex Episcopatu Rhemensi, quas magna necessitate, ac per omnia invitum, dum à pastore Sedes sancta illa vacaret, fidelibus nostris ad tempus commendavimus, electo, & oramato Hincmaro cum integritate restitimus. Flodoardus lib. 3. hist. Rhem. c. 4. Qui etiam similem restitutionem, eandemque ob causam à Ludovico Pio factam recenset.

119. Gerbertus Archiepiscopus Rhemenfis, qui floruit circa annum 996. cuique postea in Pontificatum Romanum evecto Siiveltri II. nomen fuit: Sit veltra, ait ep. 118. pervigil cu-

ra, ut secundum Divinas, & humanas leges res defuncti Episcopi tam mobiles, quam immobiles futuro referrentur Episcopo, ne si, quod ablit, male cautum fuerit, cum Regalis censura, tum etiam gravior adhibeatur Divina sententia.

120. Alphonsus Comes Tolofanus anno 1138. apud Catell. hist. des Comtes de Teulouse: Ego Alphonsus derelinquo, & absolvo coram populo Christiano illam pessimam consuetudinem, quam Antecessores mei in rebus Tolofani Episcopi, defuncto eodem Episcopo per violentiam exigebant &c. nec ego, nec ullus ex hæredibus meis habeat potestatem rapiendi, vel capiendi res Episcopi post mortem ejus.

121. Ermengardis Vicecomes Narbonensis l. 3. concord. cap. 18. apud Marcam: Ego Ermengardis recognoscens injuriam, quam parentes mei, & ego in possidendis honoribus, & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesie, hucusque perperam fecimus, pro remedio anime mee, & parentum derelinquo.

122. Raymundus VI. Comes Tolofanus apud dictum Marcam l. 3. c. 27. anno 1209. cum à censuris, quas Albigenfisibus in patrocinium receptis memuerat, absolveretur, ita in Conventu Episcoporum, Legatoque Summi Pontificis presente, loquitur: Ego Raymundus, Dei gratia Dux Narbonæ, Comes Tolosa, Marchio Provincia, pro remedio anime mee, omnibus Ecclesijs, & domibus religiosi Provinciarum Viennensis, Arelatensis, Narbonensis, Auxitanæ, Burdigalensis, & Bituricensis immunitatem secundum statuta Canonum defunctis earum Episcopis, vel Rectoribus, concedo: ipsas domos nullo modo spoliabo, nec administrationi earum seu Custodiæ, occasione alicujus consuetudinis, &c. nullatenus immiserbo.

123. Ermengaudus Comes Urgellensis Provincie Tarraconensis anno 1162. apud Baluz. Miscell. l. 2. pag. 225. Pro remedio anime mee, dimitto, atque evacuo horribilem illam, & male consuetam rapinam, quam post decessum Episcopi Sedis Vrgelli exercere consueverant Antecessores mei &c.

124. Raymundus Comes Barcelonensis anno 1150. apud Marcam l. 3. c. 18: Votum voti Domino Deo, quod quandam nefariam consuetudinem, que quondam existerat in Ecclesijs Cathedralibus nostri regiminis, abolerem, & extinguerem: erat enim quadam consuetudo, ut decedentibus Episcopis &c. quod quia cognovi, alienum esse à Divinis legibus & humanis &c. Quibus tandem accedit Fridericus II. Imperator, qui in suis constitutionibus: Prayum usum vocat à suis Majoribus inducitur. Vide Marcam loc. cit. c. 23. & Baron. ad ann. 1097. n. 71. 77. 78. & annum 996.

125. Ex hætenus productis testimonijs, que planè clarissima sunt, omni que exceptione majora, multa colligere licet, ad rem nostram apprimè facientia. Primò patet, vacantium bonorum occupationem gravissimè à lacris Canonibus, Concilijque, & præsertim Gallicanis prohibitam fuisse: imò & Reges ipsos hunc ipsum & abusum agnovisse, & execratos esse, atque ut corrigerent, ad laborasse, cum videli-

videlicet sibi reddebantur, conscientia, & pudore delicti cupiditate vincuntibus: non potuit ergo hoc jus eorum esse Coronæ Gallicæ, quod Canones, quod Episcopi, quod Reges Gallie tanto tempore, spatio videlicet quingentorum annorum aut ignorarunt, aut execrati sunt: quamvis enim subinde se in lucem proferret, imò aulam penetraret, semper tamen pro abusu, & flagitio proclamatum est, nunquam pro jure; quis verò, nisi temerarius, abusus, & flagitia Gallicæ Coronæ connata esse dixerit?

126. *Secundò.* Et quamvis hæc vacantium Ecclesiarum rapina honestius processura, consuetudinem prætereret; non ideo tamen à Gallie Episcopis, aut etiam Principibus excusata est; cum enim agnoscerent, non sacris Canonibus tantum adversari, sed etiam Divinis legibus; merito negabant, obtentu consuetudinis, aut beneficio temporis purgari posse; quanto enim diutius, tanto pejus peccabatur; nam ut benè advertit S. Cyprianus epist. ad Pomp. *Consuetudo, quæ apud quosdam obrepit, impedire non debet, quò minus veritas prævaleat & vincat: nam consuetudo sine veritate vetustas erroris est.*

127. *Tertiò.* Emicuit vigilantia, & vigilantia par libertas Cleri Gallicani, quippe ut primùm hic abusus in publicum prodibat, mox cædebat, Canonibus, decretis, liberisque vocibus in illum armatis; nulla hæc adulatio, nulla turpis conniventia, nec servile obsequium, quo Principum delicta plerumque palpantur, remedijs omittis; monebantur, rogabantur, terrebantur, ut etiam inviti & morbum agnoscerent, & medicinam admitterent; quæ libertate, venerationi mixta effectum est, ut malè inceptis Principes abisterent, amarentque, qui pronos in præceptum morabantur.

128. Cum ergo ex allatis proximè testimonijs constet, in Gallijs usque in tertiam Regum progeniem, imò ne quidem sub hujus initia locum Regaliæ fuisse, proximum est, ut, quando cœperit, dica mus. In quo communis ferè eorum, qui hæc de re scripserunt, sententia est, post undecimum sæculum cœpisse, magno illo de investituris certamine, quod tanto tempore Ecclesiam, Imperiumque collisit, feliciter pacato. Id contigit anno Christi 1122. in Concilio Lateranensi operâ præsertim, prudentiaque Calixti II. Pontificis Maximi. Vide M. de Pamiers fol. 12. *Maymbourg de la decadenz f. 409. de Marca de concord. l. 8. l. 23. Regale Sacerdot. fol. 70.*

129. Ab hoc tempore jus Regaliæ invaluit, usu præsertim, ac Episcoporum, Summorumque Pontificum tolerantia, quæ pro tacito privilegio acceptabatur: nec deerant, qui crederent, jus Regaliæ, ac vacantium bonorum occupationem necessariò consequi ex Concilij Lateranensis indulgentiâ, & Calixti constitutione, sublata annuli, atque crucis cæremonia investituræ concedentium, quod etiam Maymbourgus asserit, probatque, semper in Reges, quam in Episcopos pronior; *Sic enim, inquit, fouda, jura, patrimonja, aliaque*

facultates Ecclesiæ in manus Principum bene cadunt, sublato Pastore, qui ergo dari à Principibus possunt videns electis? Dicit enim non possunt, si non habent; cum ergo Concilium Lateranense investituræ feudorum Principibus concessit, etiam occupationem concessit vacantium Ecclesiæ bonorum, hæc enim investituræ necessariò consequitur. *Maymbourg de la decadenz fol. 409. & fol. 214.*

Hæc alibi etiam Maymbourgus repetit; quæ quam malè connectantur, nemo non videt, & malim ego malæ causæ potius adscribere melioribus argumentis deslituta, quam ipsi Maymbourgo, historiam magis, quam Canones, legelque, & feudotum jura callenti: feuda enim familijs, non personis addicuntur, nec obitu Vasalli ad Dominum, sed ad hæredes transeunt. *Cap. Imperiale, f. Præterea, de probis. fendi almat. per Frid. & Cap. 1. Quæ fuit prima causa.* Fructus quoque ante investituram hæredi proveniunt; imò gravissimorum Doctorum sententia est, etiam per annum, & diem non petitâ investiturâ, feudum proximis agnatis, non Dominò deberi; cur enim atque culpam loam innocentes? Vide Bald. Zal. Socin. & alios apud Clar. *f. Feud. q. 66. n. 6.* Et faciunt C. un. *f. Porro qualiter olim poterat feudum alien. Cap. Titius. Cap. Si vasall. de feudo desin. Nec obstat jus Relevij, quod paucis tantum locis obtinuit. Quanto hæc certiora sunt, de feudis Ecclesiæ delictis? Ut primùm enim Ecclesiæ adscribuntur, mutant qualitatem, evaduntque Bona Ecclesiastica, patrimonja pariter, peculium Dei; nec profanis usibus accommodari amplius possunt, quod sæpe non à sanctis Patribus tantum, sed etiam Ethnicis scriptoribus dictum est. Cæteram hujus ex investitura ad cohonestandam Regaliæ pretiti fundamenti consultatio videri potest supra in responsione ad 2. præsentis §. 1. ex parte adversa adductum argumentum.*

§. III.

In quem statum sit reposita Regalia per Concilium Generale Lugdunense II.

PROVINCiarum Viennensis, Arelatenfis, Narbonensis, Burdigalensis, & Bituricensis Ecclesijs Cathedralibus anno 1209. concessa est immunitas non solum ab exactioibus & vestigialibus quibuscunque, sed etiam à Regalia; ut constat ex instrumento relato tom. 2. par. 1. *Concil. P. Labbe pag. 40.* Sic I. de phosius Comes Tolosanus anno 1138. remisit consuetudinem occupandi spolia Tolosani Episcopi defuncti, à suis Antecessoribus usurpatam; cui liquet ex charta donationis relata in *hyst. Comitum Tolosanorū pag. 195.* Sic Narbonensis Comitissa Ermenegar dis anno 1155. usum spoliarum in Ecclesia Narbonensi cessit, juxta chartam cessionis relata à Baluzio in *addit. ad cap. 18. lib. 8.* & Petro de Marca de *concord. pag. 427.* Sic Fridericus II. jus occupandi spolia Episcoporum & fructus Episcopatum vacantium Ecclesijs remisit anno 1213. facti in hanc